

Polisers rätt att använda våld!!!!

Litteratur

Vad betecknas som våld inom juridiken?

- Ett påtvingat kroppsligt angrepp antingen med kroppskrafter eller hjälpmedel i syfte att förmå eller hindra någon att mot sin vilja.....
- T ex: lättare eller kraftigare beröring av någon annan med händer, fötter eller hela kroppen, det vill säga ett sådant våld som normalt straffas som ofredande eller misshandel.
- Eller genom hot utsätter någon för en psykisk chock.

EKMR Avd. 1

- **Artikel 2**

Berövande av livet skall icke anses hava skett i strid mot denna artikel, när det är en följd av våld, **som var absolut nödvändigt**

a) för att försvara någon mot olaglig våldsgärning;

b) för att verkställa laglig arrestering eller för att hindra någon som lagligen är berövad sin frihet att undkomma;

c) vid lagligen vidtagen åtgärd till stävjande av upplopp eller uppror.

- **Artikel 3**

Ingen må utsättas för tortyr eller omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning.

Regeringsformen

- **1 kap. Statsskickets grunder**
 - **1 §** All offentlig makt i Sverige utgår från folket.
Den offentliga makten utövas under lagarna.
 - **2 kap. Grundläggande fri- och rättigheter**
 - **4 §** Dödsstraff får inte förekomma. Lag (2010:1408).
 - **5 §** Var och en är skyddad mot kroppsstraff. Ingen får heller utsättas för tortyr eller för medicinsk påverkan i syfte att framtvinga eller hindra yttranden. Lag (2010:1408).
 - **6 §** Var och en är gentemot det allmänna skyddad mot påtvingat kroppsligt ingrepp även i andra fall än som avses i [4](#) och [5 §§](#).....
 - **20 §** Ger rätt till begränsningar i 6 § men inte i 4-5 §§.
-

Filmtajm

0:45-01.25

Frågor

Vad var det för situation vi såg?

Hur får vi agera i situationen?

Vilken lagstiftning berör händelsen när det gäller vår våldsanvändning?

Förklara och försvara era påståenden genom förankring i juridiken.

(Ni ska bara diskutera våldsmomentet inte diskutera hur vi kommer in eller vad vi ska göra med mannen efteråt etc.).

BrB 24:1, Nödvärn

är en ansvarsfrihetsgrund

En gärning som någon begår i nödvärn **utgör brott endast om den** med hänsyn till ***angreppets beskaffenhet, det angripnas betydelse*** och ***omständigheterna i övrigt*** **är uppenbart oförsvarlig**

- Angreppets beskaffenhet = Vem och vad möts jag av. Hur känner jag mig rustad för att klara situationen
- Det angripnas betydelse = Person eller egendom
- Omständigheterna i övrigt = TIDEN, möjlighet till förberedelse eller var det överraskande, miljön, info från RLC, m.m.

BrB 24:1, Nödvärn forts.

Rätt till nödvärn föreligger mot

1. Ett påbörjat eller överhängande brottsligt angrepp på person eller egendom

Nedan punkter kommer ni att fördjupa er i under nästkommande delkurs Allmän straffrätt, men används knappast av en polis i tjänst.

2. Den som med våld eller hot om våld eller på annat sätt hindrar att egendom återtas på bar gärning
3. Den som olovligen trängt in i eller försöker tränga sig in i rum, hus, gård eller fartyg, eller
4. Den som vägrar lämna en bostad efter tillsägelse.

Laga befogenhet

PL 10 §

En polisman får, i den mån andra medel är otillräckliga och det med hänsyn till omständigheterna är försvarligt, använda våld för att genomföra en tjänsteåtgärd, om

p. 1 möts av våld eller hot om våld

p. 3 det är fråga om att avvärja en straffbelagd handling eller en fara för liv, hälsa eller värdefull egendom eller för omfattande skada i miljön

Skillnaden mellan laga befogenhet och nödvärn

Man *kan* säga att nödvärnsrätten tar vid när det primära inte längre är att genomföra en tjänsteåtgärd utan att rädda polismannen ur en situation som kan kosta honom eller henne livet.

A. Norée

PL 8 §

- Vid verkställande av en tjänsteuppgift skall polismannen ingripa på ett sätt som är försvarligt med hänsyn till åtgärdens syfte och övriga omständigheter
- Måste tvång tillgripas, skall detta ske endast i den form och den utsträckning som behövs för att det avsedda resultatet skall uppnås.
- Behovs- och proportionalitetsprinciperna

Kungörelse (1969:84) om användande av skjutvapen i polistjänsten

- Skjutkungörelsen kan ses som ett filter som ger anvisningar till när polis får använda skjutvapen i situationer där våld måste användas.
- Den reglerar i vilka situationer vi får använda skjutvapen utifrån PL 10 och BrB 24.

Skjutkungörelsen 1 §

Föreligger rätt till *nödvärn* enl. BrB 24:1, får polisman använda skjutvapen för att **avvärja svårare våld** mot:

- polismannen själv eller annan, **eller hot som innebär trängande fara** för sådant våld
- Slutsats: I Nödvärn får skjutvapen användas endast när våldet riktas mot person

Laga befogenhet

PL 10 §

En polisman får, i den mån andra medel är otillräckliga och det med hänsyn till omständigheterna är försvarligt, använda våld för att genomföra en tjänsteåtgärd, om

p. 2 någon som **skall** häktas, anhållas eller annars med laga stöd berövas friheten försöker undkomma eller polismannen annars möts av motstånd när han skall verkställa ett sådant frihetsberövande,

BrB 24:2

Rymmer den som **är** frihetsberövad eller sätter han sig med våld eller hot om våld till motvärn, får det våld brukas som med hänsyn till omständigheterna är **försvarligt** för att rymningen skall hindras eller ordningen upprätthållas.

Detsamma skall gälla om **någon annan**, än som nu har nämnts gör motstånd i ett sådant fall

Skjutkungörelsen 2 §

Laga befogenhet

Polismannen får använda skjutvapen för att frihetsberöva någon om ett *omedelbart ingripande är nödvändigt* för att

gripa den som på *sannolika* skäl är misstänkt för särskilt uppräknat grovt brott, gäller även vid ***försök*** eller straffbar ***förberedelse***

hindra någon från att rymma eller för att gripa någon som har rymt, om han eller hon är häktad, anhållen eller gripen för brott som anges under 1 eller om han eller hon är dömd för ett sådant brott till fängelse och intagen i anstalt, eller

omhänderta en person som, på grund av allvarlig psykisk störning eller innehav av vapen som kan befaras bli missbrukat eller av annan anledning, *uppenbarligen är farlig för någon annans liv eller hälsa.*

Särskilt uppräknade brott

- ▶ **Grovt brott mot person:** mord, dråp, grov misshandel eller människorov, våldtäkt, grov våldtäkt, våldtäkt mot barn, grov våldtäkt mot barn, rån eller grovt rån
 - ▶ **Grovt brott mot egendom:** mordbrand, grov mordbrand, allmänfarlig ödeläggelse, sabotage, grovt sabotage, kapning, sjö- eller luftfartssabotage, flygplatssabotage eller spridande av gift eller smitta
 - ▶ **Grovt brott mot staten:** uppror eller väpnat hot mot laglig ordning, högförräderi, krigsanstiftan, spioneri, grovt spioneri eller landsförräderi, grovt narkotikabrott eller synnerligen grovt narkotikabrott
-

Skjutkungörelsen 2 §

Laga befogenhet

Polismannen får använda skjutvapen för att frihetsberöva någon om ett *omedelbart ingripande är nödvändigt* för att

gripa den som på *sannolika* skäl är misstänkt för särskilt uppräknat grovt brott, gäller även vid ***försök*** eller straffbar ***förberedelse***

hindra någon från att rymma eller för att gripa någon som har rymt, om han eller hon är häktad, anhållen eller gripen för brott som anges under 1 eller om han eller hon är dömd för ett sådant brott till fängelse och intagen i anstalt, eller

omhänderta en person som, på grund av allvarlig psykisk störning eller innehav av vapen som kan befaras bli missbrukat eller av annan anledning, *uppenbarligen är farlig för någon annans liv eller hälsa.*

LAGA BEFOGENHET

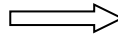
TJÄNSTEÅTGÄRD, ANDRA MEDEL OTILLRÄCKLIGA, FÖRSVARLIGT

1

BROTT, ex grovt rån
samt försök eller
förberedelse för
sådant brott

SANNOLIKA SKÄL
MISSTÄNKT

OMEDELBART
INGRIPANDE
NÖDVÄNDIGT (med
vapen)

FARLIG VID
TIDPUNKTEN FÖR
INGRIPANDET

Skjutkungörelsen 2 §

Laga befogenhet

Polismannen får använda skjutvapen för att frihetsberöva någon om ett **omedelbart ingripande är nödvändigt** för att

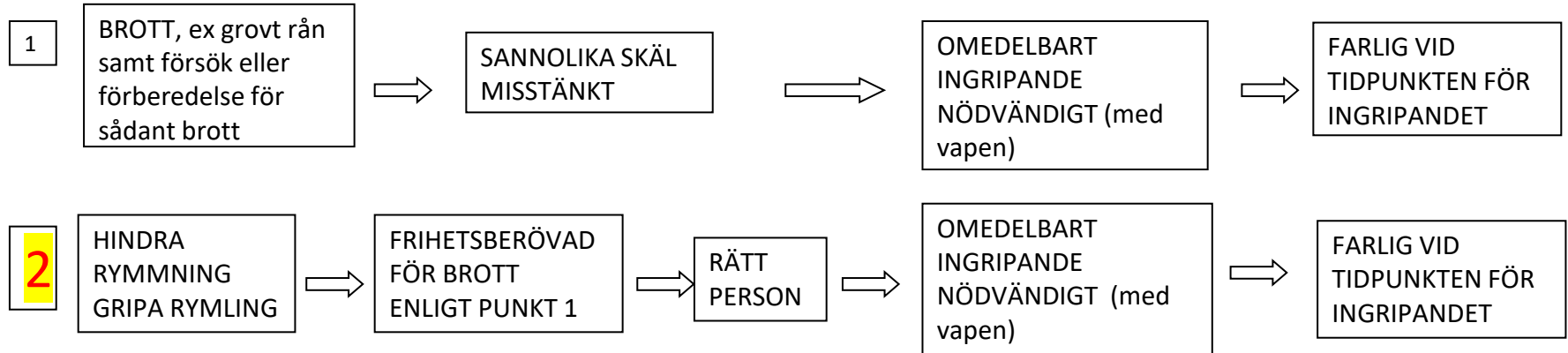
gripa den som på *sannolika* skäl är misstänkt för särskilt uppräknat grovt brott, gäller även vid **försök** eller straffbar **förberedelse**

hindra någon från att rymma eller för att gripa någon som har rymt, om han eller hon är häktad, anhållen eller gripen för brott som anges under 1 eller om han eller hon är dömd för ett sådant brott till fängelse och intagen i anstalt, eller

omhänderta en person som, på grund av allvarlig psykisk störning eller innehav av vapen som kan befaras bli missbrukat eller av annan anledning, **uppenbarligen är farlig för någon annans liv eller hälsa.**

LAGA BEFOGENHET

TJÄNSTEÅTGÄRD, ANDRA MEDEL OTILLRÄCKLIGA, FÖRSVARLIGT

Skjutkungörelsen 2 §

Laga befogenhet

Polismannen får använda skjutvapen för att frihetsberöva någon om ett *omedelbart ingripande är nödvändigt* för att

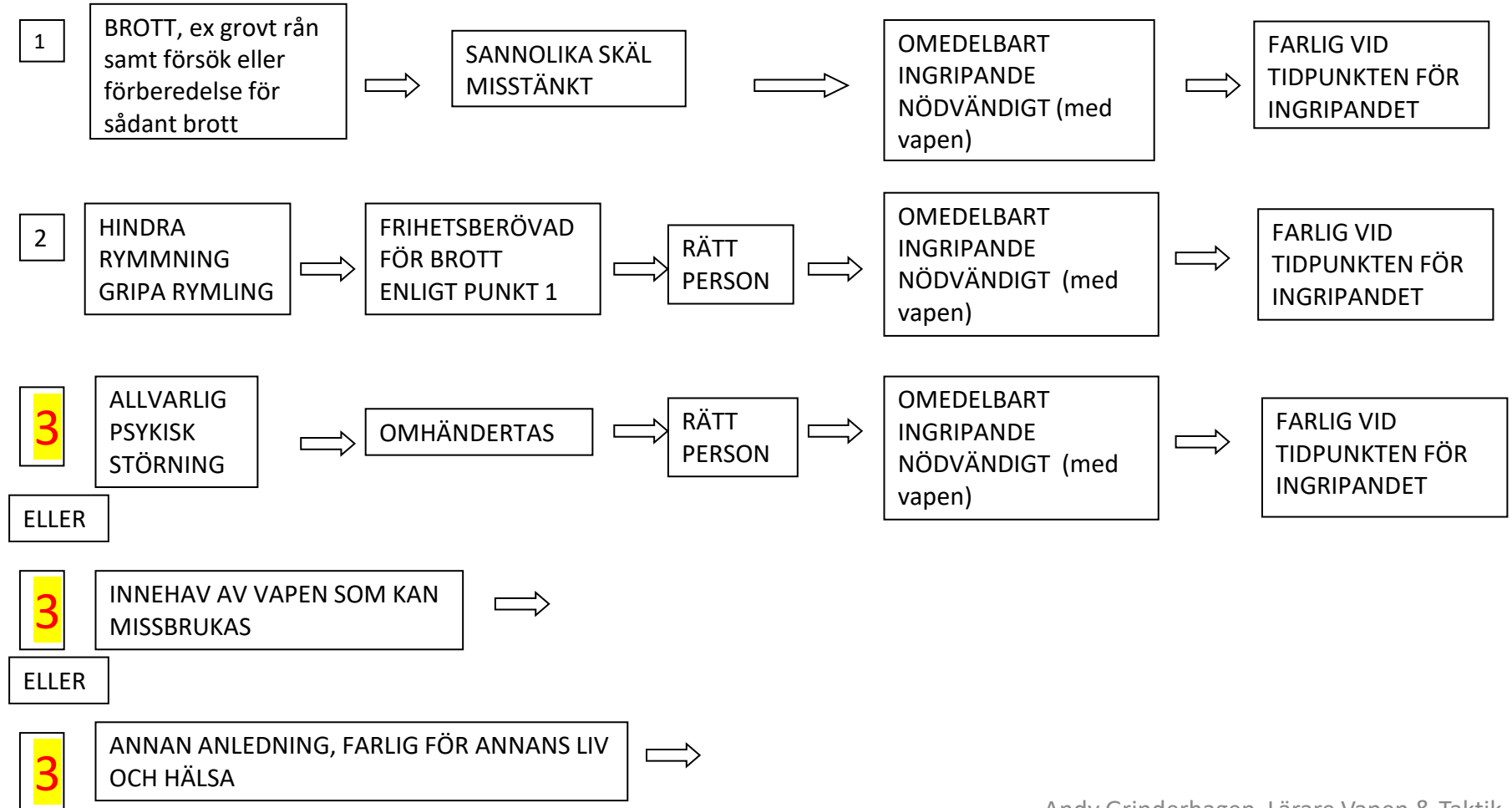
gripa den som på *sannolika* skäl är misstänkt för särskilt uppräknat grovt brott, gäller även vid ***försök*** eller straffbar ***förberedelse***

hindra någon från att rymma eller för att gripa någon som har rymt, om han eller hon är häktad, anhållen eller gripen för brott som anges under 1 eller om han eller hon är dömd för ett sådant brott till fängelse och intagen i anstalt, eller

omhänderta en person som, på grund av allvarlig psykisk störning eller innehav av vapen som kan befaras bli missbrukat eller av annan anledning, *uppenbarligen är farlig för någon annans liv eller hälsa.*

LAGA BEFOGENHET

TJÄNSTEÅTGÄRD, ANDRA MEDEL OTILLRÄCKLIGA, FÖRSVARLIGT

Filmtajm

05:25-06.30

Frågor

Vad var det för situation vi såg?

Hur får vi agera i situationen?

Vilken lagstiftning berör händelsen när det gäller vår våldsanvändning?

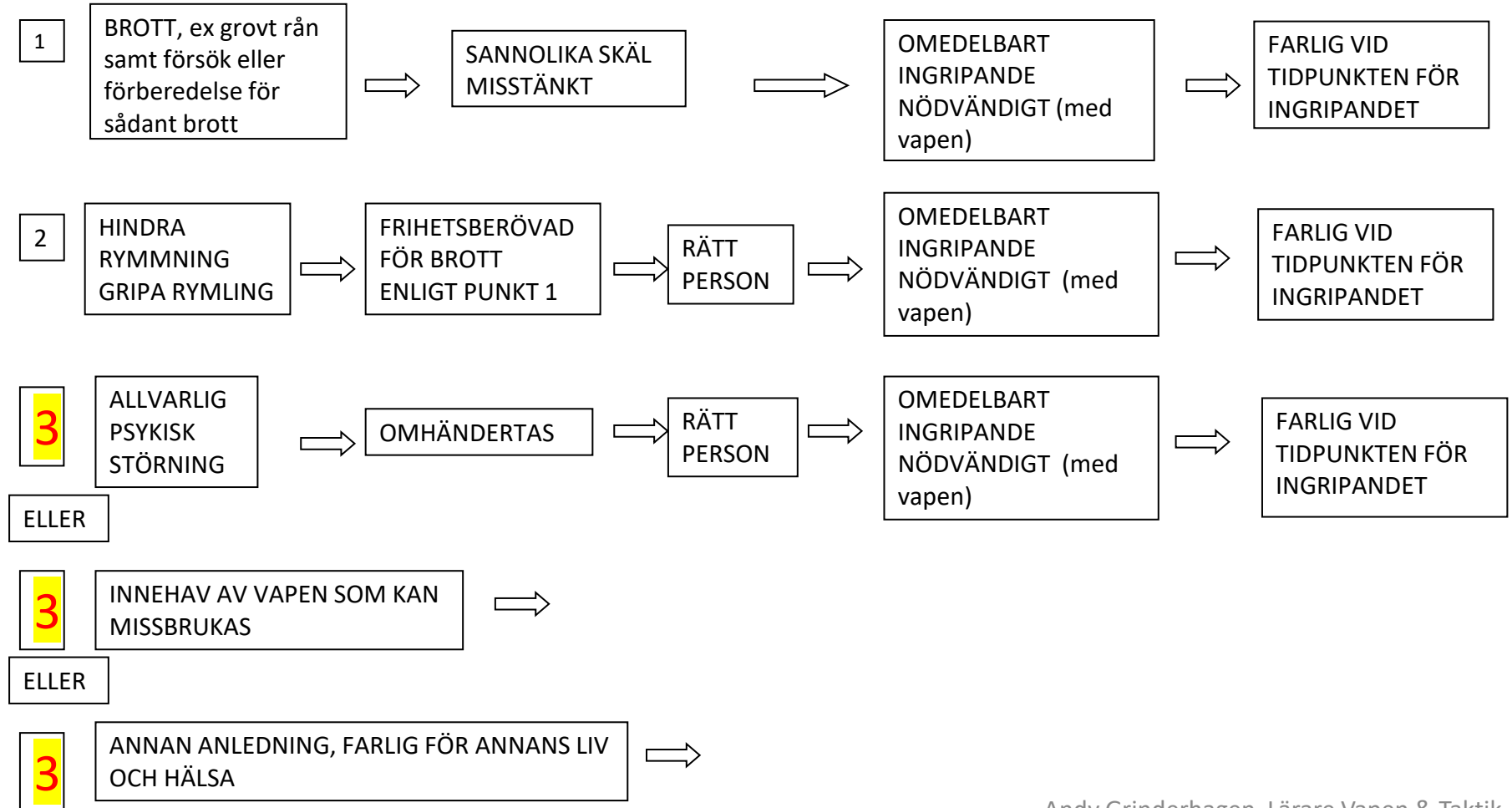
Skulle det bli någon skillnad i vad vi får göra om han istället springer från platsen?

Förklara och försvara era påståenden genom förankring i juridiken.

(Ni ska bara diskutera våldsmomenten inte hur vi kommer in eller vad vi ska göra efter frihetsberövandet).

LAGA BEFOGENHET

TJÄNSTEÅTGÄRD, ANDRA MEDEL OTILLRÄCKLIGA, FÖRSVARLIGT

Vad tittar man på för att kunna bedöma om våldet var försvarligt eller inte enl. PL 10 eller BrB 24:2?

Legalitet: Var finns lagstödet för din tjänsteåtgärd?

Behov: Var det *nödvändigt*?

Proportionalitet: Var det *Försvarligt* med tanke på åtgärdens syfte och omständigheterna i övrigt?

BrB 24:4 Nöd

är en ansvarsfrihetsgrund

BrB 24:4 Nöd

En gärning som någon, i annat fall än som tidigare nämnts i detta kapitel, begår i nöd utgör brott endast om den med hänsyn till farans beskaffenhet, den skada som åsamkas annan och omständigheterna i övrigt är **oförsvarlig**.

Nöd föreligger när fara hotar liv, hälsa, egendom eller något annat viktigt av rättsordningen skyddat intresse.

Höjd beredskap

För att förbereda sig och öka möjligheten att snabbt kunna använda tjänstepistolen kan en polisman behöva ta fram vapnet ur hölstret och bära det i handen eller händerna.

Gränsen för att en polisman ska anses ha rätt att förbereda ett användande genom att ta fram pistolen ur hölstret går inte med exakt avgränsning att ange. Dock måste någon form av konkret omständighet finnas som talar för att ett användande kan bli aktuellt i situationen.

3 § Föreskrifter och allmänna råd för polisen (Fap) 104-2

Betvingande

En polisman får rikta tjänstepistolen eller förstärkningsvapnet mot någon i syfte att få personen att åtfölja anvisning från polisman först när det finns förutsättningar för verkanseld eller det finns skäl att anta att sådana förutsättningar kan komma att uppstå.

Skjutkungörelsen 7 §

4-5 §§ fap104-2

Innan användande av skjutvapen SKALL:

- Beakta särskilt risken för utomstående. Undvik i det längsta att skjuta där många människor bor eller uppehåller sig
- Ge tydlig varning genom tillrop, om det ej är otjänligt
- Avlossa först ett varningsskott om omständigheterna ej tvingar till annat
- Eftersträva att endast för tillfället oskadliggöra
- Verkanseld bör om möjligt i första hand riktas mot benen.

(Vapenhandboken)

Skjutkungörelsen 6 §

En polisman som uppträder i en grupp eller avdelning under direkt ledning av en förman får använda skjutvapen endast på order av honom eller henne. Det gäller dock inte om gruppen, avdelningen eller någon annan utsätts för ett så allvarligt angrepp eller hot om angrepp att vapen måste användas omedelbart.

Avrapportering

Skjutvapenhandboken 13 kap.

Rapporten ska fyllas i vid användning av skjutvapen, d.v.s. vid *betvingande, varningsskott* och *verkanseld*.

För att få en fullständig bild av hur vapen används i polisverksamheten ska rapport lämnas *även för situationer där bara ett verbalt hot om användande av vapen uttalats*, utan att vapnet faktiskt riktats mot personen.

Rapport ska även avges vid *vådaskott*.

Däremot behöver situationer där tjänstepistolen endast tagits fram för att höja beredskapen (se avsnitt 9.7. denna handbok) inte rapporteras.

Avrapportering

PL 27 § omhändertagen eller gripen

PL 28 § Användning av särskilda hjälpmedel

Redogöra för nyckelorden beroende på lagstödet som används

Egen upplevelse av situationen: Både sakligt och känslomässigt.

TIDEN för förberedelse.

Filmtajm

Knivman med tid

- https://www.youtube.com/watch?v=KT0KcenH_eQ

Återkoppling efter en polisskjutning

I feb 2023 ringde XX till polisen för att framföra ett tack till poliserna som sköt honom i benet. (Samtalet togs emot av SB V Lundin).

Han berättade att han blev skjuten i benet av en polis i Lenhovda 2016. Då var han 22 år och han uppgav att han verkligen ville ta livet av sig. Han ringde till polisen och berättade att det var en pågående misshandel hos grannen. När polisen kom till platsen hotade han patrullen med kniv, för att bli skjuten.

Han ville framföra sitt tack för att ni, genom att skjuta honom i benet, räddade hans liv. Han vill tacka för att ni sköt honom i benet och inte i hjärnan.

Idag mår han bra, har tre barn och ett fjärde på väg.

Skjutkungörelsen 9-11§§

9 § Med skjutvapen avses i denna kungörelse ej vapen för spridande av tårgas eller dylikt.

10 § Om polismans bruk av skjutvapen vid deltagande i försvaret under krig gäller särskilda bestämmelser. *Förordning (1980:591)*.

11 § Polismyndigheten får i samråd med Säkerhetspolisen meddela närmare föreskrifter om tillämpningen av denna kungörelse.

Förordningen ([2014:1115](#)).

Laga befogenhet

- Den juridiska skillnaden mellan nödvärn, nöd och den laga befogenheten är att i nödvärn och nöd blir vi ansvarsfria från en brottslig handling,
- I den laga befogenheten har vi har en lagstadgad rätt att använd våld för att genomföra en tjänsteåtgärd. Vi begår alltså inte ett brott som vi blir ansvarsfria ifrån

Vad tittar man på för att kunna bedöma om man ska dömas till ansvar eller få ansvarsfrihet enl. BrB 24:4?

Farans beskaffenhet:

Akut pågående situation.

Den skada som förorsakas annan.

Avvägning mellan olika intressen.

Omständigheterna i övrigt:

Rimligheten i sitt agerande.

Frågor??

Tack för oss!

Tobbe & Daniel

